

Ann Sølvia leitar eftir víkingagravum

32 ára gamla Ann Sølvia av Viðareiði hevur sett sær fyri at avdúka so nógvar víkingagravir í Føroyum sum til ber. Hon hevur fingið stuðul frá Granskingarráðnum til at finna og kanna gravir hjá teimum fyrstu fólkunum, sum búsettust í Føroyum fyri meira enn 1000 árum síðani.

Ann Sølvia er spent. Hon er í ferð við at fyrireika seg til at fara undir eina stóra kanning av førøyska landslagnum, sum hevur til endamáls at finna leivdir frá víkingum, sum vórðu grivnir í Føroyum fyri yvir 1000 árum síðani.

Ann Sølvia var liðug við útbúgving sína sum fornfrøðingur fyri einum ári síðani og hevur nú fingið stuðul frá Granskingarráðnum til at fara undir ph.d. verkætlan sína, sum hon vónar fer at grava fram meira vitan um, hvussu tey fyrstu fólkin í Føroyum livdu.

Tey næstu trý árin fer hon at gera ymisk sløg av kanningum, sum skulu avdúka, hvar víkingarnir hava grivið síni deyðu.

– Fornfrøðingar vita ongantið, hvat teir finna, tá teir fara at leita. Men eg vóni, at eg fari at finna nýggjar víkingagravir, sum kunnu geva okkum størri innlit í, hvussu tey fyrstu fólkin í Føroyum livdu, og hvussu teirra heimsáskoðan var, sigur Ann Sølvia.

Spennandi søgur

Ann Sølvia hevur havt áhuga fyri søgu alt tað, hon minnst. Hon er uppvaksin á Viðareiði, og sum barn dæmdi henni væl at hoyra pápa sín siga frá søgum og sagnum um lívið og hendingar í gamlari tíð. Eisini dæmdi henni væl at ganga túrar úti í náttúruni, har ymiskar leivdir frá fornari tíð vóru at síggja.

– Tað kveikti mín áhuga eisini fyri øllum tí, sum vit ikki vita, og sum fornfrøðin kann hjálpa okkum við at fáa meiri at vita um, sigur hon.

Tá Ann Sølvia var liðug við studentaskúlan og skuldi velja, hvørja leið hon skuldi ganga, gjørdi hon av at fylgja áhuganum fyri teimum gomlu søgunum frá barnaárunum og fór til Keypmannahavnar at lesa fornfrøði.

Hon tók bachelor-prógv í miðeystur-fornfrøði, har hon lærði um tær gomlu mentanirnar í Egyptalandi, Jordan, Ísrael og Mesopotamia, sum í dag er Irak.

Síðani tók hon master-útbúgving í evropeiskari fornsøgu, sum eisini fevnir um norðurlenska fornfrøði.

– Mín áhugi hevði alla tíðina serliga verið fyri Norðuratlantsokinum, men eg eri eisini glað fyri, at eg havi lært um ta gomlu fornfrøðina í Miðeystri, tí tað hevur givið mær eitt breiðari perspektiv og gjørt meg betri føra fyri at skilja, hvussu handilssamband og fólkaflytingar hava ávirkað fornfrøðina, sigur hon.

Ann Sølvia skrivaði serratgerð um førøysk landsløg frá víkingatíð fram til miðöld. Hon kannaði landslagið í Fugloynni og aðrastaðni í Føroyum og samanbar við landsløg í Hetlandi og Orkney-obyggjum, har

FAKTA

Ann Sølvia Lydersen Jacobsen

Fødd 1981
Uppvaksin á Viðareiði
MA í fornfrøði frá Keypmannahavnar Universiteti
Ph.d. verkætlan á University of Aberdeen:
Gravir og landslag í Føroyum í víkingaöld

Ann Sølvia hevur í lýtuni starv á savninum í Keypmannahavn, men hon vónar, at hon fer at kunna virka í Føroyum sum fornfrøðingur.

Ann Sølvia fer at nýta ein serligan kanningarhátt at finna gravirnar í landslagnum, sum íslenski fornfrøðingurin Adolf Fríðriksson hevur ment. Í Íslandi eru 160 gravir frá víkingatíðini funnar.

– Hann hevur funnið fram til, hvørji frávík í landslagnum geva ábendingar um, at víkingagravir eru undir moldini. Kanningarnar eftir hesum framferðarhátti í Íslandi hava víst, at víkingagravir eru bæði tætt við bústaðir og við farleiðir uttargarðs. Eg fari at royna at finna somu frávík í førøyska landslagnum, sigur hon.

Heilag støð

Ann Sølvia fer eisini at brúka skrivligar keldur fyri at finna fram til, hvar víkingagravir kunnu vera, men tær eru ikki altíð álitandi.

– Skrivligu frásagnirnar mugu lesast við fyrivarni, tí tær eru niðurskrivaðar fleiri ættarlið eftir víkingatíðina. Fleiri frásagnir eru um, at víkingagravir hava liggið í heggjum, men enn eru ongar víkingagravir funnar í heggjum í Føroyum, sigur hon.

Eisini staðarnøvn og sagnir kunnu geva ábendingar um, hvar víkingagravir kunnu vera, og gamlar lógir kunnu vera ein virðismikil kelda til vitan um landslag og gravstaðir.

Umframt tær skrivligu keldurnar ætlar Ann Sølvia eisini at tosa við fólk á staðnum, sum hava vitan um landslagið og kenna søgur, ið eru knýttar at plássunum.

Ann Sølvia væntar ikki, at hon fer at finna allar víkingagravir í Føroyum, men nakrar vónar hon at finna.

– Eg fari at hyggja at skjølum um allar Føroyar, men eg fari at avmarka meg til at leita úti í landslagnum í Norðoyggjum í hesum umfarinum. Eg havi valt tann partin av Føroyum, tí eg eri uppvaksin har og kenni landslagið

og tær sagnir og søgur, ið eru knýttar til stöðini, sigur hon.

Í Íslandi eru víkingagravir funnar bæði tætt við bústaðir hjá fólki og við farvegirnar, har tey hava gingið. Í Føroyum eru enn ongar gravir funnar burturi frá búplássum.

– Finna vit gravir, ið liggja uttargarðs, kann tað geva ábendingar um, at víkingarnir hava havt heilag støð úti í náttúruni, sigur Ann Sølvia.

Gávur við í grøvina

Víkingarnir góvu teimum deyðu gávur við í grøvina. Í Tjørnuvík var ein kvinna gravlögð við einum ringpróni, og fornfrøðingar hava eisini funnið silvir og armbond í førøysku víkingagravunum.

Í Íslandi, Danmark og Noregi hava fornfrøðingar funnið knívar og svørð í víkingagrøvum, og onkustaðni hava fólk eisini verið grivin saman við einum hesti ella einum báti.

»Vit vita so lítið um víkingarnar í Føroyum. Um tað eydnast at finna fleiri gravir, kunnu vit kanska fáa meira at vita um tað sosiala lívið, sum fólk hava livað.«

– Gravgáurnar eru lutir, ið hava havt stóran týðning fyri tey deyðu. Eingin veit tó við vissu, hvønn týðning gávurnar hava havt, sigur Ann Sølvia.

Víkingagravir venda øðrvísi enn kristnar gravir. Víkingarnir vórðu grivnir í norður-suður í staðin fyri í eystur-vestur sum tey kristnu.

– Vit vita ikki, hví víkingarnir gravaðu teirra deyðu á henda hátt, men helst hevur tað okkurt við teirra fatan av heiminum og teirra trúgv at gera, sigur Ann Sølvia.

Ann Sølvia vónar, at hon fer at fáa meira at vita um, hvussu vík-

ingarnir fataðu heimin, og hvussu teirra trúgv var.

– Víkingarnir høvdu eina heilt aðra mynd av heiminum við fleiri gudum, men vit vita lítið um ta norrønu gudalærana, og hvussu víkingarnir hava útint teirra trúgv. Okkara mynd av teimum norrønu gudunum er nógv ávirkað av tí kristna umhvørvinum, sum gudalæran er niðurskrivað í, sigur hon.

Hóast meira enn 1000 ár eru liðin, síðani víkingarnir búleikaðust her á landi, ber enn til at finna leivdir av teimum í gravunum. Beinaleivdirnar eru illa farnar, men tenninar halda munandi longri, tí emaljan er so sterk.

Um Ann Sølvia finnur nýggjar víkingagravir við leivdum av menniskjum, kunnu aðrir serfrøðingar gera til dømis dna-kanningar og isotop-kanningar, ið kunnu geva vitan um, hvaðani niðursetufólkini komu, og hvørjum tey livdu av.

Vil kanna alt Føroyar

Endamálið við ph.d. verkætlanini er fyrst og fremst at finna nýggjar víkingagravir, men Ann Sølvia vónar, at hon eisini fær móguleika fyri at gera royndargrevstur á nøkrum stöðum fyri at fáa staðfest, um talan veruliga er um víkingagravir, og hvussu tær siggja út.

– Eg havi nógvar spurningar, ið eg vóni at fáa svaraðar, og eg eri ótrúliga spent at fara undir tað ítøkiliga arbeiðið. Og vónandi fari eg eisini at kunna brúka úrslitini av hesum kanningunum til aðrar kanningar seinni, sum kunnu fevna um alt Føroyar, sigur hon.

Ann Sølvia hevur í lýtuni starv á savninum í Keypmannahavn, men hon vónar, at hon fer at kunna virka í Føroyum sum fornfrøðingur.

– Eg veit ikki, um tað verður

møguligt at fáa arbeiði í Føroyum sum fornfrøðingur, men annars ætli eg mæi at søkja um stuðul úr ymiskum grunnum til verkætlanir, ið eru tengdar at førøyskari fornfrøði, sigur hon.

Ann Sølvia heldur tað hava stóran týðning, at fornfrøðiligar kanningar verða gjørdar í Føroyum.

– Tað eru ikki gjørdar nógvar fornfrøðiligar kanningar, og vit vita so lítið um fornu tíðina. Tær leivdir, ið enn eru, kunnu lættliga fara fyri skeyti, tí harðbalna førøyska veðurlagið máar burtur av jørðini, sigur hon.